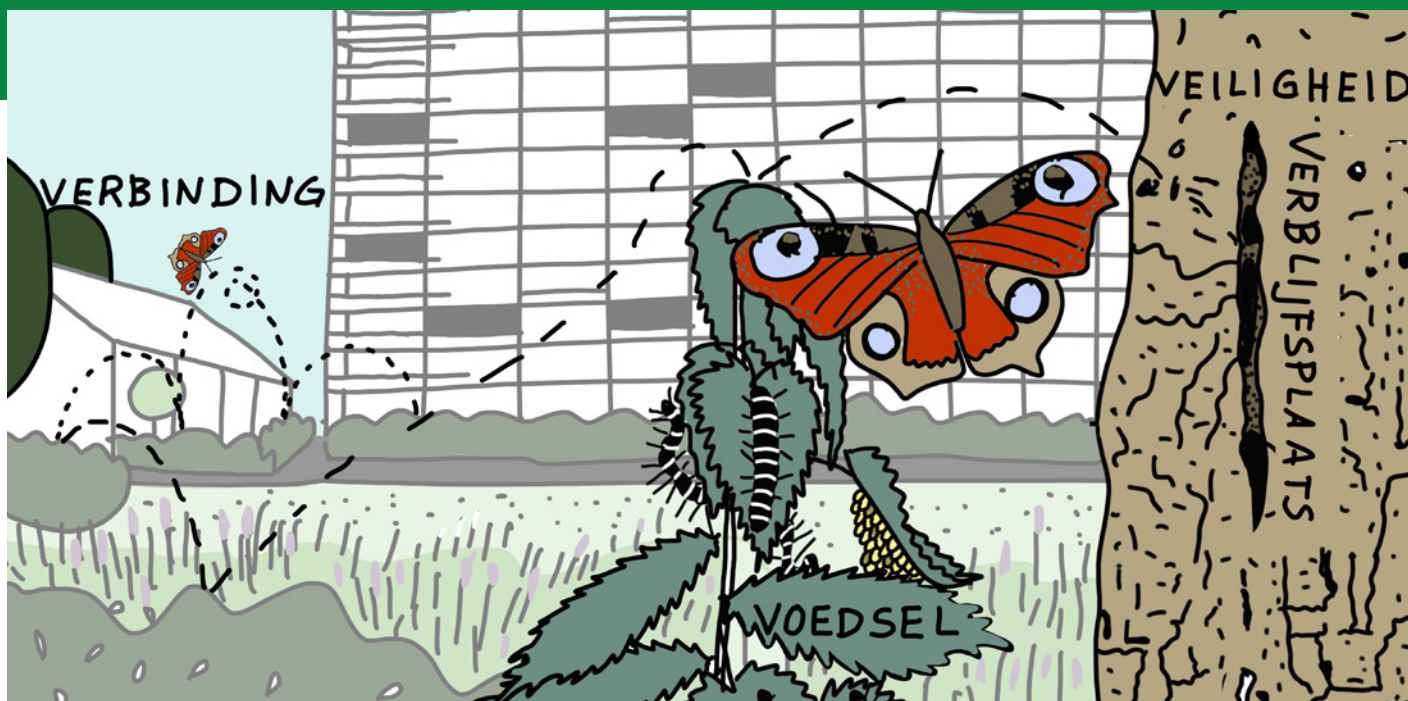

Dagpauwoog (*Aglais io*)

ecoprofiel gidssoort

De stad gezien door de ogen van een dagpauwoog, inclusief de 4 V's.

De dagpauwoog is een algemene standvlinder in Nederland. Dagpauwogen zijn gemakkelijk te herkennen door het unieke vleugelpatroon dat doet denken aan een paar ogen. In de winter daarentegen zijn de vleugels gesloten, zodat ze niet opvallen met hun grijsbruine kleur. De dagpauwoog heeft een groot aantal leefgebieden zoals kruidenrijke graslanden, bloemrijke bosranden, dijken en tuinen. De hoogste dichtheid aan vlinders wordt gevonden in droge graslanden. De mobiliteit van deze dagpauwoog is opvallend, ze zwerven vaak ver buiten deze gebruikelijke leefgebieden. Recentelijk hebben waarnemingen zelfs aangetoond dat ze noordelijker worden aangetroffen dan voorheen, wellicht als een gevolg van klimaatverandering. Het vliegseizoen van de dagpauwoog strekt zich uit van eind juni tot oktober en na de overwintering vanaf maart tot eind mei. In het vroege voorjaar zijn ze vaak een van de eerste vlinders die je kunt zien, omdat ze overwinteren als volwassen vlinders. De dagpauwoog behoort tot de zogenaamde "brandnetel dagvlinders". In het voorjaar leggen de vrouwtjes hun eieren dan ook voornamelijk op brandnetels die groeien op vochtige en beschutte plekken zoals bosranden, langs sloten of op beschutte plekken langs muren. Jonge rupsen leven in groepsverband in spinselnesten, terwijl volwassen rupsen juist solitair leven. De rupsen zijn opvallend vanwege hun diepzwarte kleur en de rijen grote stekels langs hun lichaam. Als de atalanta ergens wordt waargenomen is de kans groot dat het gebied geschikt is voor andere brandnetelvlinders die gedijen in kruidenrijke graslanden en bosranden zoals de gehakelde aurelia en atalanta.

Verblijfplaats

Voedsel

Verbinding

Veiligheid

■ Verbinding

Dispersiemethode: rupsen - land, vlinders - lucht.

De dagpauwoog is mobiel en kan redelijk gemakkelijk fysieke barrières zoals wegen oversteken. Om verschillende leefgebieden te verbinden is daarom een stapsteenverbinding voldoende. Een aaneengesloten verbinding van struweel en bosplantsoenenranden geflankeerd door kruidenrijk grasland is optimaal.

■ Voedsel

Een mix van nectarrijke planten die zorgen voor een loeiboog tijdens het hele actieve seizoen is belangrijk. Voor de voortplanting is het cruciaal dat de waardplant aanwezig is - dit is met name de grote brandnetel. De rupsen zijn bijna volledig afhankelijk van deze brandnetels. Maar ook de hop en kleine brandnetel worden wel gegeten. De rupsen eten de bladeren van de waardplant rondom zijn verblijfplaats. Als volwassen vlinders voeden ze zich met nectar uit bloemen van verschillende plantsoorten, afhankelijk van het seizoen. In het voorjaar zijn dit voornamelijk planten zoals sleedoorn, klein hoefblad en paardenbloem. Later in het jaar bezoeken ze onder andere de bloemen van koninginnenkruid, klimop, distels en vlinderstruik.

■ Verblijfplaats

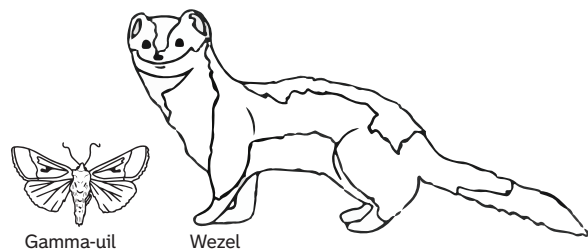
De grote brandnetel is de belangrijkste waardplant voor de rupsen. De eitjes worden in groepen op de onderzijde van de brandnetelbladeren afgezet, waar ze veilig zijn voor roofdieren. Na het uitkomen van de eitjes voeden de jonge rupsen zich met de bladeren van de brandnetel en vinden ze beschutting tussen de dichte begroeiing. De rupsen verpoppen hoofdzakelijk aan de onderzijde van de waardplant zoals de grote brandnetel maar soms ook op nabijgelegen takken of muren. Volwassen dagpauwogen kiezen vaak voor overwinteringsplaatsen in donkere en koele omgevingen, zoals spleten in gebouwen of bomen.

■ Veiligheid

Overwintering van volwassen vlinders vindt plaats op donkere koele plaatsen zoals spleten in gebouwen of in bomen. Deze beschutte locaties bieden een veilige omgeving voor de vlinders tijdens de koude wintermaanden, waar ze kunnen rusten en overleven tot de lente weer aanbreekt. Voor de rupsen is het behouden van de waardplant zoals de grote brandnetel belangrijk. Maaiwerkzaamheden gericht op brandnetels kunnen daarom dan ook een gevaar vormen voor de rupsen en poppen.

■ Meeliftende soorten zijn o.a.

- Kleine vuurvler
- Gamma-uil
- Kleine vos
- Bosmuis
- Wezel
- Gewone dwergvleermuis

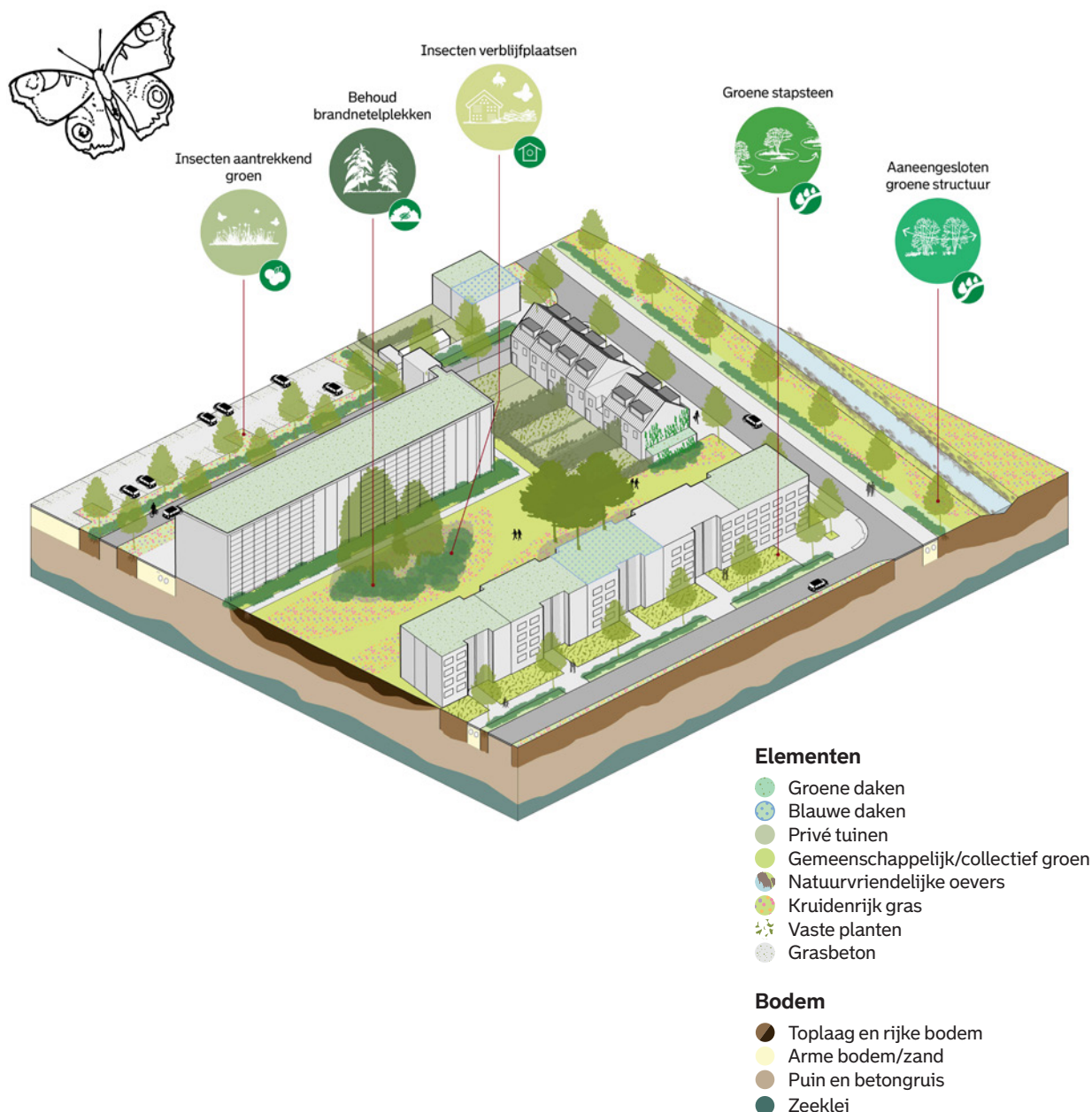

Gamma-uil

Wezel

Visualisatie

Dagpauwoog

Maatregelen

Om de dagpauwoog een plek te bieden in de stad is een set aan concrete maatregelen opgenomen (zie maatregelentabel). Uitgangspunt is het realiseren van de Basiskwaliteit. Dit houdt in dat alle 4 de V's aanwezig zijn die de dagpauwoog nodig heeft binnen zijn leefgebied. De maatregelen die horen bij de Basiskwaliteit zijn een minimale eis. De impact van de te nemen maatregelen hangt samen met de schaal waarop deze worden toegepast. Door bijvoorbeeld het oppervlak van een gekozen maatregel op te schalen, wordt de kans groter dat een

duurzame populatie ontstaat. Daarnaast wordt er een optie voor Aanvulling gegeven bij enkele maatregelen, die dienen als extra handvatten.

De volledige informatie van een maatregel vind je in de corresponderende factsheet. Daar wordt o.a. de technische en ruimtelijke inpassing behandeld. Lukt het niet om alle V's een plek te geven in je project? Zet dan in op bijvoorbeeld één of twee specifieke V's. Kijk naar de omgeving - is er al geschikt voedselgebied nabij? Kies dan voor de andere V's: Verbinding, Veiligheid of Verblijfplaatsen.

■ Maatregelentabel

V	Basiskwaliteit	Aanvulling
 	Zorg voor minimaal 1 takkenril, houtmijt, vlinderkast of bebouwing met spleten en kieren per hectare (10.000m²). De dagpauwoog verblijft hier 's nachts en in de winterperiode.	Optimaal: Kies voor geïntegreerde spleten en kieren in het ontwerp. Of gebruik snoeiafval voor robuuste takkenrillen/houtmijten. Alternatief: Bouw vlinderkasten in de bebouwing of pas een insectenhotel toe met vlinderverblijf.
	Zorg voor minimaal 1000m² per hectare (10.000m²) aan insecten aantrekkend groen. Er dient ten minste een bloeihoog aanwezig te zijn van maart t/m oktober. Hier vindt de dagpauwoog nectar om te eten.	Optimaal: Kies voor inheemse soorten. Deze bieden naast voedsel ook een voortplantingsplaats voor diverse andere soorten insecten. Alternatief: Zorg voor beplanting die nectar of vruchten aanbiedt.
	Zorg elke 100m voor een groene stapsteen van minimaal 10 m² groot. Langs deze structuur kan de dagpauwoog zich bewegen door de stad.	Optimaal: Kies voor een mantel-zoom vegetatie, Zeeuwse haag of ander robuust en soortenrijk struweel. Alternatief: Zorg voor gelaagdheid in de vaste planten met de nadruk op struweel en struiken.
	Beheer: Behoud brandnetelplekken aan bosranden ten behoeve van de veiligheid van eieren en rupsen van de dagpauwoog.	